

is a complex psychological system that hierarchically organized and operates on different levels. A person acts for itself as a special object of cognition . Cognition itself is included in a more extensive system cognition of the external world and the continuous human interaction with the environment. The self-esteem is associated with all manifestations of mental life. The main means of it: the self-observation, self-analysis, self-report, comparison. On this basis, assesses the personality evaluate itself, its capabilities, qualites, place among others, the results achieved in various areas of relationships with people. We must recognized that the intelligence is manifested not only in the moral-behavioral style of the teacher, but is fixed in its depth and breadth of professional knowledge and general cultural influence, the subtleties of aesthetic looks, tastes and ideals. In the article presents the essence of the self-education in the formation of a comprehensive (at least versatile) highly personal.

Keywords: *self-esteem, self-education, self-cognition, self-observation, self-consciousness.*

УДК 378.22](73)

С. О. Чуканова

ОСВІТНІ СТАНДАРТИ АМЕРИКАНСЬКОЇ БІБЛІОТЕЧНОЇ АСОЦІАЦІЇ ДЛЯ АКРЕДИТАЦІЇ МАГІСТЕРСЬКИХ ПРОГРАМ ІЗ БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА ТА ІНФОРМОЛОГІЇ

У статті описано основні стандарти, визначені як обов'язкові для проведення акредитації магістерських програм із бібліотекознавства та інформології у вищих навчальних закладах США.

Ключові слова: *бібліотекознавство та інформологія, Американська бібліотечна асоціація, стандарти для акредитації, ВНЗ США, інноваційні рішення.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Велику роль у реформуванні бібліотечної освіти в Україні відіграє врахування позитивного досвіду та інноваційних ідей зарубіжних країн, зокрема Сполучених Штатів Америки. Актуальність нашого дослідження полягає в аналізі досвіду США в галузі оновлення системи бібліотечної освіти з метою застосування найкращих практичних інноваційних рішень на теренах України. На

сьогоднішній день значної уваги потребує проблема професійної підготовки майбутніх фахівців із бібліотекознавства та інформології.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняні фахівці у галузі бібліотечної справи наразі активно вивчають зарубіжні освітні стандарти. Переймаються бібліотечною освітою й провідні іноземні науковці у галузі бібліотекознавства та інформології. В. Пашкова, віце-президент Української бібліотечної асоціації, директор Центру інформаційних ресурсів Посольства США в Україні досліджує історію та перспективи розвитку публічних бібліотек, а також діяльність бібліотечних асоціацій країн світу. У своїх наукових розвідках цей автор зазначає, що публічні бібліотеки в США постійно переглядають свою місію відповідно до викликів часу та актуальних вимог суспільства [Crosby, 2000, р. 3-15].

Зарубіжні науковці М. Дьюї, Р. Рубін досліджували проблеми бібліотечної справи у тому числі бібліотечної освіти в США. Мелвіл Луїс Косут Дьюї (1851-1931) як основоположник американської бібліотечної освіти, засновник Американської бібліотечної асоціації присвятив багато наукових праць та статей проблемам вищої бібліотечної освіти в США [Дьюї, 1993, с. 31-32]. Сучасний американський бібліотекознавець Річард Рубін аналізує різні питання, зокрема проблеми бібліотечної освіти, історії виникнення професії бібліотекаря, кодекс етики бібліотекаря в США та роботу з персональними даними в бібліотеці тощо [Rubin, 2004].

До середини ХІХ століття у США про необхідність бібліотечної освіти не було мови. Американські бібліотекарі навчались методом спроб та помилок. У період з 1850 р. до 1875 р. почали з'являтися перші бібліотечні наукові статті [Rubin, 2004, р. 353]. Історія взаємозв'язку розвитку бібліотечної освіти в США з діяльністю Американською бібліотечною асоціацією досить цікава. Слід зазначити, що Американська бібліотечна асоціація утворилась 6 жовтня 1876 року, а у 1915 році було створено Асоціацію американських бібліотечних шкіл. Остання нині носить назву Освітньої асоціації в області бібліотекознавства та інформології. Період 1923–1933 рр. можна назвати початком запровадження та розвитку акредитації бібліотечних шкіл (кафедр).

Базові принципи американської бібліотечної освіти були закладені у період із 1876 до 1923 роки. Американська бібліотечна асоціація опікувалась не лише питаннями бібліотечної освіти, але й питаннями освіти у США взагалі. Тому у 1924 році було сформовано Комісію з бібліотек та

освітніх закладів для дорослих, долучившись до процесу навчання протягом життя [Спесивцева, 2013, с. 111].

Наразі більшість роботодавців у сфері інформології та бібліотечної справи у США при відборі співробітників звертає увагу на те, чи була акредитована Американською бібліотечною асоціацією бібліотечна школа, яку закінчував кандидат на посаду [Педагогіка вищої школи..., 1993; Crosby, 2000, р. 3-15; Directory of ALA-Accredited Master's...]. Цікаво, що для отримання роботи за фахом, ступінь магістра бібліотечних та інформаційних наук є обов'язковим. Процес акредитації бібліотечних шкіл Американською бібліотечною асоціацією надає можливість випускникам цих програм отримати необхідний мінімальний рівень підготовки [Библиотеки..., 1992, с. 8]. Засновником Американської бібліотечної асоціації є Мелвіл Дьюї, розробник відомої усім бібліотечної класифікації ДДК. Після створення Американської бібліотечної асоціації розпочались серйозні розмови про утвердження бібліотечної професії та бібліотечної науки. Тоді ж постало питання про те, що бібліотечна справа повинна посісти належне місце серед наук та навчальних дисциплін [Rubin, 2004, р. 353].

Від 1879 року розпочалося створення перших бібліотечних шкіл. Датою виникнення бібліотечної освіти у США офіційно можна назвати дату відкриття бібліотечної школи при Колумбійському університеті у Нью-Йорку в 1887 році.

Викладач Марійського державного університету Йошкар-Оли Н. Спесивцева зазначає, що у 1854 році з відкриттям Бостонської публічної бібліотеки розпочався процес набуття бібліотеками функцій неофіційних центрів самоосвіти. Бібліотечні працівники США примірили на себе роль освітян та стали частиною процесу навчання протягом життя дорослого населення США у 20-х рр. ХХ століття [Спесивцева, 2013, с. 111]. Сучасного вигляду бібліотечна освіта у США стала набувати лише у 1923 році після опублікування результатів дослідження Чарльза Уільямсона [Библиотеки..., 1992, с. 226]. На сьогоднішній день система вищої освіти у США є багатоступеневою та досить розгалуженою [Structure...; The North...].

Мета нашої наукової розвідки – висвітлити основні аспекти акредитування магістерських програм із бібліотекознавства та інформології у ВНЗ США.

Виклад основного матеріалу. Процес акредитації магістерських програм із бібліотекознавства та інформології у ВНЗ США контролюється

Американською бібліотечною асоціацією і здійснюється на основі вироблених нею стандартів. Стандарти Американської бібліотечної асоціації з акредитації магістерських програм із бібліотекознавства та інформології контролюють певні аспекти діяльності бібліотечної школи (кафедри):

- місія та цілі;
- навчальний план;
- викладацький склад;
- студентство;
- фінансування та адміністрування;
- матеріально – технічна база;
- примітки (*тут та надалі переклад з англійської мови наш – С.Ч.*)

[Standards..., 2008].

До вашої уваги пропонуємо власний переклад із витягу документу «**Стандарти Американської бібліотечної асоціації з акредитації магістерських програм із бібліотекознавства та інформології**» у редакції 15 січня 2008 року:

I. Місія та цілі. Місія та цілі програми повинні збігатися з місією та цілями навчального закладу та / або бібліотечної школи / кафедри (надалі – БШ), до уваги береться не просто присутність фахових дисциплін у навчальному плані, але й оцінюється також досягнення студентів та їхнє вміння на практиці довести свої знання.

1. **Обов'язковим елементом є систематичне планування та розвиток програми, відповідність цілей програми цілям БШ.**

2. **Цілі програми визначаються відповідно до результатів навчання, яке охоплює опанування обов'язкових дисциплін.**

3. **Місія БШ повинна відображати філософію, принципи та етичні норми дисципліни.**

4. **Зміст дисциплін повинен відповідати політиці, відображеній у документації професійних організацій.**

5. **Освітні послуги повинні бути якісними, має бути професійний викладацький склад.**

6. **Обов'язковими є дослідження з професійної проблематики.**

7. **Міждисциплінарність є обов'язковою.**

8. **Усвідомлення ролі бібліотеки як інформаційного центру для різних груп населення.**

9. Усвідомлення ролі бібліотеки в сучасному інформаційному середовищі.

10. Відповідність програми потребам викладачів та студентів.

11. Кожна програма оцінюється відповідно до мети та цілей, які ставить навчальний заклад.

II. Навчальний план

1. Навчальний план співвідноситься з цілями та метою програми і формується в рамках систематичного планування.

2. Обов'язкові дисципліни :аналіз, оцінка, синтез та розповсюдження матеріалів; документознавство та робота з інформаційними ресурсами; збереження та видача матеріалів; комплектування та каталогізація інформаційних ресурсів; консервація матеріалів; менеджмент ресурсів; основи комунікації; послуги та технології у галузі використання інформаційних матеріалів; створення інформаційних ресурсів.

3. Власне навчальний план:

а) сприяє вихованню свідомих бібліотечних професіоналів, здатних надавати якісні послуги та підкреслює роль знання як результату базових та прикладних досліджень в галузі бібліотекознавства та суміжних дисциплін;

б) інтегрує теорію, практику та використання новітніх технологій;

в) відповідає потребам суспільства, особливо тим групам, які отримують недостатній рівень послуг, а також відповідає вимогам швидкозмінного технологічного глобального суспільства;

г) окреслює напрям для подальшого розвитку та пропагує постійний професійний розвиток;

д) відповідає індивідуальним освітнім потребам та цілям студентів, включає міждисциплінарні студії та дослідження і складається спільно зі студентами;

е) якщо програма включає вивчення послуг спеціалізованих бібліотек, то навчальний план повинен містити також ці дисципліни;

є) навчальний план постійно повинен переглядатись та оновлюватись.

III. Викладацький склад

1. Викладацький склад має відповідати цілям програми. Він складається з викладачів, які працюють на цілу ставку та 0,5 ставки, які викладають основні та вибіркові дисципліни відповідно.

2. Викладачі повинні заохочувати студентів до креативного мислення, застосування інноваційних технологій, проведення досліджень, надаючи та створюючи необхідні умови для проведення досліджень.

3. БШ має чітку політику відбору викладачів з різних спеціальностей в т.ч. міждисциплінарних студій, документи, що підтверджують цю політику, повинні бути у відкритому доступі.

4. Кожен викладач має бути компетентним педагогом, мати високий рівень інформаційної та технологічної грамотності, належати до професійних спільнот.

5. Викладач також повинен бути стипендіатом професійної програми або мати сертифікат про завершення дослідження з фаху.

6. Усі викладачі повинні демонструвати вміння академічного планування та оцінювання, мати відповідний досвід роботи у галузі (вищу гуманітарну або технічну освіту). Разом викладацький склад повинен утворювати інтелектуальне середовище, яке відповідає вимогам, цілям та меті програми.

IV. Робота зі студентами

1. Усі студенти, що мають ступінь бакалавра з будь-якої дисципліни мають право вступити до БШ. БШ відповідає за набір, фінансування, розміщення, ведення адміністративної політики. Студенти повинні бути свідомі цілей та мети програми, яку вони обрали і повинні відповідати вимогам цієї програми, мати кваліфікацію, достатню для навчання на обраній програмі.

2. Уся інформація про програму, фінансування, навчальний план, викладацький склад, критерії оцінювання має бути свіжою, точною та доступною.

3. Студенти повинні структурувати власний індивідуальний план у відповідності до їхніх потреб та узгодити його з вимогами програми. Студенти отримують систематичну оцінку своїх знань. Студенти мають можливість звернутись за додатковими консультаціями та допомогою.

4. БШ надає простір студентам для здійснення практики, студенти отримують можливість брати участь у діяльності студентських організацій, у розробці навчальних планів.

5. Результати перевірки знань студентів слугують показником розвитку програми. Оцінювання здійснюється за встановленою БШ процедурою.

Примітки. Стандарти визначено як описові, вони наголошують на таких важливих аспектах діяльності БШ як: систематичне планування,

міждисциплінарні студії, використання різноманітних форм навчання, врахування вимог глобалізації, етичних норм, освітніх вимог до магістерських програм взагалі» [Standards..., 2008].

Висновки. З підписанням Україною Болонської Декларації у 2005 році постало питання реалізації її ідей. До цих ідей можна віднести формування сучасних стандартів освіти і для професійної підготовки фахівців із бібліотечної справи.

У сучасному інформаційному просторі роль бібліотекознавців та інформологів значно зростає. На теренах США та Канади дуже велике значення для підготовки фахівців із бібліотечної справи має Американська бібліотечна асоціація. Ця організація розробила стандарти з акредитації магістерських програм із бібліотекознавства та інформології з метою поліпшення стану професійної освіти у цій галузі.

Як бачимо з витягу з акредитаційних стандартів Американської бібліотечної асоціації, вона залишає за собою право проводити повну інспекцію бібліотечної школи при вищому навчальному закладі, але у той самий час надає свободу у розробці критеріїв оцінювання та відбору студентів. Таким чином, можемо прослідкувати на прикладі діяльності американської бібліотечної асоціації ефективну інтеграцію професійної спільноти у процес підготовки майбутніх фахівців у галузі бібліотекознавства та інформології у Сполучених Штатах Америки.

Д ж е р е л а:

Педагогіка вищої школи : курс лекцій : модульне навчання / А. М. Алексюк. – Київ : ІСДО, 1993.

Библиотеки и библиотечное дело США : комплексный подход / Под ред. В.В. Попова. – Москва : Информ-Система, 1992.

Дьюї М. Професія ; пер. П. Голубоцький // Бібліотечний вісник. – 1993. – № 1/2.

Пашкова В. Публічні бібліотеки: виклики ХХІ століття // Бібліотечний форум України. – 2010. – № 4 (30).

Спесивцева Н. Развитие образования взрослых в библиотеках США: исторический аспект // Вестник ТГПУ (TSPU Bulletin). – 2013. – № 1 (129).

Crosby O. Librarians: information experts in the digital age // Occupational Outlook Quarterly. – 2000. – № 1.

Directory of ALA-Accredited Master's Programs in Library and Information Studies / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ala.org/accreditedprograms/directory>

Rubin Richard E. Foundations of Library and Information Science. – New York : Neal-Schuman Publishers, Inc., 2004.

Standards for Accreditation of Master's Programs in Library and Information Studies / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ala.org/accreditedprograms/sites/ala.org/accreditedprograms/files/content/standards/standards_2008.pdf

Structure of the U.S. Higher Education System / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.aacc.nche.edu/Resources/aaccprograms/international/Documents/studentguide/sg8_structureoftheushigheredsystem.pdf

The North American Higher Education system / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.universitiesintheusa.com/american-education.html>

S. Chukanova. Educational standards of American Library Association for MA programs in library and information science accreditation.

The article describes main standards for accrediting library and information science MA program sin American higher educational establishments.

Keywords: *Library and information science, American Library Association, standards for accreditation, American higher educationale stablishments, innovative solutions.*

УДК 378.2

І. В. Рябець

ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ІЗ ЗВ'ЯЗКІВ З ГРОМАДСЬКІСТЮ В УКРАЇНІ

Статтю присвячено становленню професійної підготовки вітчизняних фахівців зв'язків з громадськістю, яке було зумовлене низкою об'єктивних передумов: історичних, політичних, економічних, психологічних, педагогічних. Ці чинники були визначені та описані автором статті. У статті проаналізовано нормативно-правові документи щодо становлення професійної підготовки майбутніх фахівців із зв'язків з громадськістю в Україні (1991-2013 рр.).

Ключові слова: *комунікація, зв'язки з громадськістю; професійна підготовка фахівців зв'язків з громадськістю; передумови професійної підготовки майбутніх фахівців із зв'язків з громадськістю; нормативно-правові документи щодо становлення професійної підготовки майбутніх фахівців із зв'язків з громадськістю.*

Постановка проблеми та визначення актуальності дослідження. Із проголошенням незалежності України починає докорінно змінюватися комунікація в суспільстві. В Україні вибудовується нова система стосунків з